

19-10-26

Βάννα Σφακιανάκη - Καραμπόλες του Μυαλού [2]

του Αντώνη Ανηψητάκη

Ο θάνατος της Βάννας δεν χωνεύεται, συνεχίζει να προκαλεί
καραμπόλες στο μυαλό μου...

1η. 25 Ιουνίου 2025 μαθαίνω πως «πέθανε η Βάννα» και
μονολογώ: «Πού πας βρε Βάννα, με την κοκκινοπράσινη
αρματωσιά σου, Βάννα της θεωρίας και της πράξης».

Μόλις προχθές, διαβάζοντας ένα κείμενο του Κωστή Παπαγιώργη
για τον Καραϊσκάκη και τον γραμματικό και ιστορικό του 1821 τον
Κασομούλη, πάλι τη Βάννα σκέφτηκα. Ήταν και Καραϊσκάκης και
Κασομούλης. Ήταν σπαθί και καλαμάρι. Σπαθί των κινημάτων και
καλαμάρι της πολιτικής αντιπαράθεσης.

2η. Αναζητώντας την πρώτη μνήμη φτάνω στο μακρινό πια 1995.
Τότε έμπλεξα με το ΤΕΕ-TAK, προσπαθώντας να κινητοποιήσω τον
τεχνικό κόσμο να αντιταχθεί στην απαράδεκτη χωροθέτηση του

ΑΗΣ της ΔΕΗ στον Αθερινόλακκο. Δεν τα κατάφερα, αλλά θυμάμαι την οικοδέσποινα. «Δεν θα γυρνάς χαράματα στη Σητεία, το ΤΕΕ προβλέπει αποζημίωση, διανυκτέρευση. Αυτό κι αυτό θα κάνεις». Δέκα χρόνια κράτησε αυτό. Έτσι έζησα το ΤΕΕ-TAK και το μοναδικό πολιτικό πείραμα της ΑΜΑΚ. Θα του άξιζε διδακτορικό, για το πώς μια ανεξάρτητη αριστερή παράταξη καταφέρνει να πρωταγωνιστεί με ποσοστά 30 έως 40% για ένα τέταρτο του αιώνα. Θυμάμαι μαζί με τη Βάννα τον Γιάννη Κατεργιαννάκη, τον Θεόφιλο Τρουλλινό, την Ειρήνη Βρέντζου...

3η. Το ΤΕΕ-TAK εμπλέκεται ενεργά στα περιβαλλοντικά με την υπόθεση Τοπλού – Κάβο Σίδερο. Βαρύνοντα ρόλο έπαιξε η Βάννα. Θυμάμαι μια Κυριακή, πήγαμε με το αυτοκίνητό μου σε μια σχετική παγκρήτια συνάντηση στον Χαρουπόμυλο, στο Πάνορμο. Γύρισε πιο αργά με τα παιδιά της ΟΠΗ, για να καταξιωθεί σταδιακά έκτοτε ως η μάνα των περιβαλλοντικών κινημάτων της Κρήτης.

4η. Μετά τον κοινό αγώνα του Τοπλού, οι δρόμοι μας αποκλίνουν. Αφήνω το Επιμελητήριο το 2005, για να ασχοληθώ με τη δευτεροβάθμια Αυτοδιοίκηση. Εκείνη μένει ακόμα μερικά χρόνια στο ΤΕΕ-TAK, για να παραδώσει στην Ειρήνη την ηγεσία της ΑΜΑΚ. Χωρίς δαχτυλίδια, φυσικώ τω τρόπω η διαδοχή, όπως ο χορευτής ή η χορεύτρια στην ομπρός μερά. Δραστηριοποιείται στο κίνημα κατά των ΒΑΠΕ, εγώ διαφωνώ με την άναρχη επέλασή τους, αλλά πιστεύω ότι οι ΑΠΕ παραμένουν μια απάντηση στις εξορύξεις ορυκτών καυσίμων. Παραθέτω δυο μνήμες: Νοέμβριος 2018, είμαστε εισηγητές στην Ιεράπετρα με τις διαφορετικές μας απόψεις. Και έξι χρόνια μετά, 20-11-24, με πιο κοντινές πια τις απόψεις μας, την ακούω σε σχετική εκδήλωση στη Σητεία, όπου μου συστήνει την Μαρία Καραμανώφ. Από εκείνη τη συνάντηση, την τελευταία μας, θυμάμαι με συγκίνηση τούτη την κουβέντα της: «Μου λέγανε ότι δεν θα 'ρθεις, αλλά εγώ ήξερα πως θα 'ρθεις».

5η. Μια διαφωνία μου μαζί της οφείλεται στην εκτίμηση που είχα στα επιχειρήματά της, παρόλες τις αποκλίσεις μας. Πίστευα ότι μόνο κέρδη θα είχαμε αν στις συγκεντρώσεις μας καλούσαμε και την άλλη πλευρά, όχι μόνο τους δικούς μας. Και στο τριήμερο που πέρασε, παρακολουθώντας το ενδιαφέρον 3ο Αναπτυξιακό Συνέδριο Σητείας, με ανάλογο τρόπο βίωσα την απουσία της. Μου

έλειψε ο λόγος της, να μου εξηγήσει την εκκωφαντική απουσία των μελετητών του ΕΠΣ Σητείας, που ανέλαβαν να μελετήσουν την πορεία της Σητείας τα αρκετά επόμενα χρόνια.

6η. Ανατρέχω στα κείμενά της, στο blog της. Καταγράφω 45 ετικέτες. Αναφέρω ενδεικτικά μερικές: δημόσιος χώρος, ανισότητες, ενέργεια, χωροταξία, νερό, αρπαγή γης, μοντέλο ανάπτυξης.

Εντυπωσιάζομαι για το πόσο ενημερωμένο, επίκαιρο και διαφωτιστικό είναι το blog της παρότι έχει 16 μήνες να το ενημερώσει. Δεν υπερβάλλω. Ενδεικτικά θέματα επικαιρότητας που φωτίζονται με διεισδυτική ανάλυση και ενδελεχή τεκμηρίωση: τα θαλάσσια πάρκα, η αλλοπρόσαλη νομοθεσία για την δόμηση σε οικισμούς, η καρκινοβατούσα αναθεώρηση του χωροταξικού των ΑΠΕ.

Αντιγράφω από το άρθρο της Χωροταξικό ΑΠΕ. Πλάκα μας κάνουν! «...Η Χωροταξία, αφού συνδέθηκε τη δεκαετία του '60 με δημοκρατικές προσεγγίσεις απαξιώθηκε σταδιακά με το ρυθμό που το ιδιωτικό υποκαθιστούσε σταδιακά το δημόσιο συμφέρον. Την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα, όταν στη χώρα μας η Χωροταξία (ξανά)ανακαλύφθηκε αυτό έγινε για να αποτυπωθούν στα Χωροταξικά Σχέδια και να ενισχυθούν θεσμικά, διαμορφωμένες καταστάσεις (στα έργα υποδομής) και επίκαιρη νεοφιλελεύθερη πολιτική (στις ιδιωτικές επενδύσεις).

Ο διαχωρισμός του αντικειμένου σε πολλά διαφορετικά Ειδικά Πλαίσια (Τουρισμός, ΑΠΕ, Βιομηχανία) που μελετήθηκαν από διαφορετικά μελετητικά γραφεία, χωρίς κανένα συντονισμό μεταξύ τους, ακύρωσε το νόημα της Χωροταξίας που εξ ορισμού είναι αυτή που (θα έπρεπε να) συνθέτει τις δραστηριότητες στο χώρο με τρόπο ώστε να αποτρέπονται οι συγκρούσεις των χρήσεων γης. Το γεγονός ότι κανένα από τα Ειδικά Πλαίσια δεν προάγει τον πρωτογενή τομέα μαρτυρά ότι αυτός δεν περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες του πολιτικού μας συστήματος.»

Το τελευταίο της άρθρο στις 14/6/25, στο Δρόμο της Αριστεράς, μόλις έντεκα μέρες πριν πεθάνει έχει τίτλο: «Η υπερδέσμευση ηλεκτρικού “χώρου” για έργα ΑΠΕ...»· διαβάζω μόνο επιχειρήματα, επτά υποσημειώσεις-τεκμήρια, σε εισαγωγικά οι ισχυρισμοί των

αντιπάλων, κανένας υβριστικός χαρακτηρισμός, χειρουργική όμως η σαρκαστική πολιτική κατακλείδα: «Η χώρα, πάντως, τόσο προστατευτισμό της οικονομίας των ολίγων δεν τον αντέχει!»

Αυτή ήταν η Βάννα, ο τρόπος της, η τεκμηριωμένη κριτική της. Παράλληλα με την ανθολόγηση των κειμένων της, πρέπει να εγκύψουμε στον τρόπο της Βάννας, να τον αναδείξουμε, να τον μάθουμε. Κάτεχε να μιλεί με γνώση και με τρόπο, όπως ήθελε και ο συμπολίτης μου ο Βιτσέντζος.

Η πλούσια επιστημονική της τεκμηρίωση δεν αναφέρεται στους κλασικούς του μαρξισμού με τον τρόπο που το κάνουν οι θεολόγοι. Καμιά σχέση με επικλήσεις του τύπου «Μαρξ ελέησόν με με τσιτάτα». Επικαιροποιούσε και ανανέωνε τον μαρξισμό μελετώντας διεθνώς -αλλά και στα καθ' ημάς- τάσεις, πληροφορίες, νόμους, σύγχρονες θεωρίες. Ανέλυε, διαλέγονταν, συνέθετε, αποκάλυπτε, φώτιζε.

Η Βάννα δεν είχε σχέση με την αριστερά της κολοκυθιάς, των δημοσκοπήσεων, 1 πάνω, 2 κάτω. Δεν είχε ορίζοντα ποσοστών, είχε ορίζοντα λύσεων

7η. Αυτό που έγινε στις 30/8/25 στο πάρκο Γεωργιάδη, στο πολιτικό μνημόσυνο που οργάνωσε η οικογένειά της, μου φάνηκε σαν απαρχή δημοτικού τραγουδιού. Έχω πολλά χρόνια να δω τόσους νέους τόσο συγκινημένους.

8η. Όσο γερνάω, οι καραμπόλες του μυαλού μου μπερδεύονται. Έτσι και η μορφή της Βάννας μπερδεύεται με μιαν άλλη μορφή που την έλεγαν Ρόζα.